

Nr 20.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvaltningen av vissa stödlån.

I en till riksdagen den 26 februari 1954 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 111, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att medgiva, att förvaltningen av de stödlån, som beviljats jordbrukare, vilka lidit förlust på grund av skördeeskador under åren 1950—1952, må från och med den 1 juli 1954 överföras från lantbruksnämnderna till riksbanken.

I skrivelse den 4 december 1953 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att förvaltningen av stödlån, som beviljats jordbrukare, vilka lidit förlust på grund av skördeeskador under åren 1950—1952, skall från och med den 1 juli 1954 överföras från lantbruksnämnderna till riksbanken. Vid skrivelsen har fogats utdrag av protokoll hos fullmäktige i riksbanken den 26 november 1953.

Över framställningen har, efter remiss, utlåtande avgivits av statskontoret, som förklarar sig icke ha något att erinra mot bifall till styrelsens framställning.

Låneverksamhetens omfattning m. m.

Med anledning av de förluster, som under åren 1950 och 1951 åsamkades jordbrukare till följd av felslagen skörd respektive svartrostangrepp å vete, stormskada å oljeväxter eller översvännings- eller därmed jämförlig regnskada, anvisades under kapitalbudgeten, fonden för låneunderstöd, till Stödlån till jordbrukare dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor (Prop. 1951: 79; Rskr. 332), dels ock å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1951/52 ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor (Prop. 1951: 219; Rskr. 381). Vidare medgav 1952 års riksdag (Prop. 253; Rskr. 448), att nämnda två investeringsanslag fick enligt i huvudsak de grunder, som förordats i propositionen, tagas i anspråk för utlämnande av stödlån med anledning av skördeeskador under år 1952. Slutligen anvisade 1953 års riksdag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 (Prop. 47; Rskr. 64) för sistnämnda ändamål ytterligare ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor.

I fråga om verksamhetens omfattning må nämnas, att lantbruksnämnderna beviljat 18 774 stödlån med ett sammanlagt lånebelopp av 47 469 915

kronor. Därav avser 17 692 lån med ett sammanlagt lånebelopp av 43 947 675 kronor skördeskador under år 1952. Av dessa lån har 429 ännu icke utbetalats i sin helhet.

Lantbruksstyrelsens framställning.

Lantbruksstyrelsen framhåller, att förvaltningen av stödlånen redan nu medför ett betydande arbete för lantbruksnämnderna. Detta arbete kommer emellertid att ökas högst väsentligt, sedan ränte- och amorteringsskyldighet inträtt för samtliga inemot 19 000 stödlån. Det bör enligt styrelsen beaktas, att nämnderna — bortsett från de statsbidrag för rationaliseringsändamål, som utgår i form av avskrivningslån — icke handhar låneförvaltande uppgifter och att nämndernas organisation ej heller uppbyggts för dylika uppgifter i någon större utsträckning. Ett av de motiv, som låg till grund för införandet av kreditgarantisystemet, var sålunda, att nämnderna icke skulle betungas med någon mera omfattande låneförvaltning. Härtill kommer enligt styrelsen, att arbetsbördan för nämndernas tjänstemän är orimligt stor även utan den extra belastning, som förvaltningen av stödlånen utgör.

Styrelsen anser sålunda starka skäl föreligga för att befria nämnderna från ifrågavarande förvaltning. Vid överläggningar i ämnet med fullmäktige i riksbanken har styrelsen därför föreslagit, att förvaltningen skall övertagas av riksbanken. Fullmäktige har enligt ett vid styrelsens skrivelse fogat protokollsutdrag förklarat, att riksbanken är villig därtill. Av utdraget framgår vidare, att riksbanken icke ansett sig böra taga ställning till frågan om ersättningens storlek, förrän erfarenhet vunnits om det ökade arbete, som övertagandet av förvaltningen kan komma att medföra.

Departementschefen.

Departementschefen har anfört följande.

»I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag, att lantbruksnämnderna bör befrias från den fortsatta förvaltningen av ifrågavarande stödlån. En förutsättning för att nämnderna skall kunna utnyttja fördelarna ur administrativ synpunkt med det statliga kreditgarantisystem, som införts på jordbruksrationaliseringens område, synes nämligen vara, att de icke i någon större omfattning betungas med låneförvaltande uppgifter. Såsom framgår av styrelsens skrivelse handhar nämnderna — bortsett från de statsbidrag för rationaliseringsändamål, som utgår i form av avskrivningslån — icke heller några dylika uppgifter. Sålunda överflyttades i samband med införandet av det statliga kreditgarantisystemet på nyssnämnda område från och med den 1 juli 1948 förvaltningen av vissa utav egnahemsnämnderna och hus-hållningssällskapen utlämnade lån från dessa organ till riksbanken. En

liknande överflyttning synes lämplig i nu ifrågavarande fall. Riksbanken har, såsom framgår av det vid styrelsens skrivelse fogade protokollsutdraget, förklarat sig villig att övertaga förvaltningen.

Jag ansluter mig alltså till lantbruksstyrelsens förslag, att förvaltningen av de stödlån, varom nu är fråga, skall från och med den 1 juli 1954 överföras till riksbanken. Lånen bör efter överföringen redovisas å riksbankens delfond av fonden för låneunderstöd. Det torde i övrigt få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga detaljföreskrifter i samband med överföringen. Såsom framgår av styrelsens skrivelse torde frågan om ersättning till riksbanken för förvaltning av lånen icke behöva upptagas till behandling i nu förevarande sammanhang.»

Utskottet.

I förevarande proposition föreslås, att förvaltningen av vissa stödlån, som handhas av lantbruksnämnderna, skall överflyttas till riksbanken. Då den nu gällande ordningen visat sig innebära en olämplig extra belastning för nämnderna, som organisatoriskt icke är rustade för dylika uppgifter, biträder utskottet förslaget. Omläggningen bör i enlighet med förslaget genomföras från och med den 1 juli 1954. Härför erforderliga detaljföreskrifter torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att förvaltningen av de stödlån, som beviljats jordbrukare, vilka lidit förlust på grund av skördeskador under åren 1950—1952, må från och med den 1 juli 1954 överföras från lantbruksnämnderna till riksbanken.

Stockholm den 13 april 1954.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 19.